

ДО ІСТОРІЇ НАПИСАННЯ У МІЖВОЄННОМУ ЛЬВОВІ РОЗВІДКИ «РІД СКОРОПАДСЬКИХ (ІСТОРИКО-ГЕНЕАЛОГІЧНА СТУДІЯ)» ОМЕЛЯНОМ ПРИЦАКОМ

Омелян Прицак (1919, с. Лука, Самбірщина – 2006, Бостон, США) належить до гона видатних вчених ХХ ст., який здійснив значний внесок у світову гуманітарну науку і як науковець-дослідник, і як організатор науки, і як університетський викладач. Він є автором низки фундаментальних досліджень з філології, лінгвістики, сходознавства, всесвітньої історії, історії України, джерелознавства, історіософії. Вчений став ініціатором, засновником, співзасновником і першим керівником міжнародних та українських наукових інституцій, які діють понині, зокрема «Societas Uralo-Altaica» (Німеччина), «The Permanent International Altaistic Conference» (Німеччина), Українського наукового інституту Гарвардського університету (США), Міжнародної асоціації українців, Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, Археографічної комісії та її спадкоємця – Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, кафедри історіософії у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Понад 40 років О. Прицак викладав в Гамбурзькому, Вашингтонському (Сіетл), Гарвардському, Київському університетах, створивши наукову школу українців (Орест Субтельний, Григорій Грабович, Поль-Роберт Магочій, Зенон Когут, Френк Сисин, Ольга Андрієвська та ін.), які вперше трактували історію України в широкому всесвітньо-історичному баченні.

Все своє наукове життя О. Прицак ділив між сходознавством та україністикою, зробивши значний внесок у дослідження історії та культури степових народів, цивілізацій і державних утворень Євразії, з одного боку, та середньовічної історії України, зокрема в багатотомній праці «Походження Русі», з другого боку. Протягом близько 70-річної наукової праці дослідження вченого друкувалися відомими видавництвами різних країн світу. При цьому варто наголосити, що формування О. Прицака як науковця відбувалося у Львові у 1930-х роках. Саме тут у 1937-1939 роках були написані та побачили світ і його перші наукові розвідки, які були присвячені насамперед історії України часів Гетьманщини. У 1937 р. у львівській газеті «Українські Вісті» були опубліковані дві статті О. Прицака про Івана Мазепу.¹ У 1938 р. молодий науковець поряд з «мазепинською» темою² займається історико-генеалогічним дослідженням роду Скоропадських. Які обставини обумовили зацікавлення О. Прицака до студій родоводу Скоропадських, які особистості міжвоєнного Львова спричинилися до появи ще одного гетьманського сюжету в ранній науковій творчості О. Прицака і яке значення мала розвідка «Рід Скоропадських (Історико-генеалогічна студія)» в його подальшій біографії? На ці питання покликана дати відповідь пропонована стаття.

Після завершення класичної гімназії у Тернополі у 1936 р. О. Прицак вступив на гуманітарний факультет Львівського університету імені Яна-Казимира, де вивчав східні мови, літературу, історію, археологію, філософію тощо у визначних польських вчених. Окрім навчання в університеті О. Прицак здобував освіту та перший науково-дослідницький досвід з українських дисциплін в Науковому Товаристві імені Шевченка. Оскільки в той час у польських університетах українознавчі предмети не викладалися, українські студенти у Львові мали єдину можливість їх вивчати в середовищі НТШ. Так, бажаючи студіювати історію України відвідували Історико-

¹ Прицак О. Роман Мазепи з Фальбовською //Українські Вісті. – Львів, 1937. - №269. – 6 грудня; Його ж. Епілог одного дотепу, або авантюра Пасека з Мазепою //Українські Вісті. – Львів, 1937. - №275. – 13 грудня.

² Прицак О. Іван Мазепа і княгиня Анна Дольська //Мазепа. Збірник. Т.2 /Праці Українського наукового інституту. Т.46. – Варшава, 1938. - С.102-117.

джерелознавчу комісію НТШ, котра на вимогу польської влади могла лише залучати молодь до співпраці, однак при цьому не повинна служити місцем академічного вишколу дослідників з української історії. Та попри заборону польською владою з 1936 р. в рамках діяльності цієї комісії працював науковий семінар на кшталт університетських семінарів, на щотижневих засіданнях котрого виступали і досвідчені науковці – члени НТШ, і початківці, котрі під опікою старших колег набували знання з методики та методології наукової праці. Ініціатором створення семінару, організатором його роботи, залученням студентів до участі в засіданнях виступив історик, журналіст, редактор, бібліограф, перекладач Теофіл Коструба. Слід зауважити, що саме він був перший з членів НТШ, з котрим О. Прицак познайомився вже на початку навчання в університеті, восени 1936 р.³

За словами О. Прицака, Т. Коструба став для нього тим старшим товаришем, до якого він на основі взаємної довіри та симпатії звертався за консультацією з багатьох «робочих» дослідницьких питань – від користування каталогом великої бібліотеки, написання бібліографічної картки до методики роботи з історіографічними й бібліографічними працями з історії України та порад систематично знайомитися зі всією українською науковою періодикою⁴. Старший на 12 років від О. Прицака Т. Коструба вже мав в науковому середовищі Львова визнання як високопрофесійний історик-медієвист. Його феноменальні здібності, ерудиція, глибокі знання та працьовитість в сукупності з привітністю і шляхетністю поведінки притягували студіюючу молодь, котра не лише користувалася допомогою старшого колеги в дослідницькій роботі, але й перебувала під його особистісним впливом⁵. Т. Коструба посприяв також у нав'язанні та поглибленні стосунків між студентом О. Прицаком та визнаними вченими, членами НТШ Іваном Крип'якевичем, Ярославом Пастернаком, Іваном Кревецьким. В автобіографії, долученій до тексту докторської дисертації, котру О. Прицак захищав у 1948 р. в університеті Геттінген (Німеччина), в переліку своїх вчителів поряд з професорами Львівського, Берлінського, Геттінгенського університетів, він називає також імена Т. Коструби, І. Крип'якевича, Я. Пастернака та В. Сімовича, котрі спричинилися до його формування як науковця⁶. Крім порад наукового характеру Т. Коструба, як «ревний католик та завзятий гетьманець»⁷, познайомив О. Прицака також з працями В'ячеслава Липинського⁸.

Т. Коструба, котрий у своїх наукових та публіцистичних працях виступав палким прихильником поглядів В. Липинського та послідовним пропагандистом української консервативно-монархічної ідеології, зокрема в редагованому ним часописі «Хліборобський Шлях», був одним із ініціаторів, редакторів та авторів збірника «За велич нації. У двадцяті роковини відновлення української гетьманської держави». У вступному слові редактори та автори збірника визначили ціль видання: «Отся збірка споминів і статей про гетьманський період української державности, про гетьманський рух і проблему Української Трудової Монархії, має на меті допомогти українському Читачеві доброї волі, ще раз передумати всі ці справи та виробити собі про них безсторонний погляд»⁹. У збірник увійшли статті та мемуари гетьманців, прихильників гетьманського руху, а також учасників драматичних по-

³ Прицак О. Моя українізація і початок наукової праці // Вісті УВАН. – Нью-Йорк, 2004. – Ч.3. – С.131.

⁴ Там само. – С.132.

⁵ Домбровський О. Семінар історії України при НТШ в тридцятих рока // Український історик. – 1973. – №1-2 (37-38). – С.122.

⁶ Pritsak O. Karachanidische Studien I – IV. Studien zur Geschichte der Verfassung der Türk-Völker Zentralasien. Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Georg-August-Universität zu Göttingen. Band II. // Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі: Наукова бібліотека НАУК-МА. – Ф. 10. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 163.

⁷ Андрусак М. Іван Крип'якевич // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві / Відп. ред. Ярослав Ісаєвич, упорядник Феодосій Стеблій (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 36. наук. праць, 8 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). – Львів, 2001. – С.575.

⁸ Прицак О. Моя українізація і початок наукової праці... – С.132. Див.: Домбровський О. Теофіл Коструба – призабутий історик // Український історик. – 2004, № 3/4, 2005, № 1. – С.232.

⁹ За велич нації. У двадцяті роковини відновлення української гетьманської держави / Ред. колегія: Микола Пасічник, mgr. Михайло Карпишин, Теофіл Коструба. – Львів, 1938. – С.4.

дій в Україні двадцятилітньої давності. Саме Т. Коструба зіграв визначальну роль у залученні О. Прицака до участі у збірнику як автора однієї зі статей.

В той час, коли львівські гетьманці готували збірник до 20-ліття Гетьманату, у США та Канаді з довготривалим візитом перебував гетьманч Данило Скоропадський (1904-1957). Мета поїздки члена гетьманського роду, представники якого продовжують політичну діяльність за межами батьківщини, полягала у популяризації української справи на міжнародному рівні та пропаганди української консервативно-монархічної ідеї серед українців закордоном та в тому числі серед однієї найбільш чисельної української громади в зарубіжжі. Перебуваючи у постійному листовому контакті безпосередньо з П. Скоропадським у 1937-1938 рр. в справі підготовки нових статутних документів гетьманського руху з метою його реорганізації, Осип Назарук як досвідчений журналіст і пропагандист запропонував гетьману підготувати та опублікувати у пресі генеалогічну розвідку про рід Скоропадських, що був пов'язаний з відомими в українській та європейській історії родами. Цей матеріал мав би, на його думку, посприяти успіху візиту Д. Скоропадського до США та подальшому розвитку гетьманського руху в цілому¹⁰. Після схвалення цієї ідеї Павлом Скоропадським О. Назарук звернувся в цій справі до Т. Коструби, оскільки останній опублікував свій нарис про Івана Скоропадського ще у 1932 р.¹¹ Для генеалогічного дослідження роду Скоропадських Т. Коструба порекомендував О. Назарукові кандидатуру О. Прицака. Сам О. Прицак у своєму автобіографічному нарисі про роль Т. Коструби у залученні його до написання статті про рід Скоропадських згадував так: «В р.1937 Коструба готовив збірник «За велич нації», що мав повийтися у 20-ліття держави гетьмана Павла Скоропадського (1918). Мене ще з дитинства цікавила генеалогія і Коструба просив мене написати розвідку про «Рід Скоропадських»¹².

У листі до гетьмана О. Назарук пише про О. Прицака наступне: «Згаданого студента представив мені п. Коструба з великим захопленням щодо його здібностей і гетьманських переконань. А що я знаю п. Кострубу як доброго гетьманця, отже при всіх його блудах маю до нього довіря під тим оглядом. Того студента представив він як знавця східних мов, що в оригіналі читає арабські і перські речі та й уже перед тим, заки я отримав відомі матеріали, зачав працювати над генеалогією гетьманського роду Скоропадських, щоб помістити її в Альманаху, який тут підготовляється до друку з приводу 20-ліття памятного дня 29 квітня 1918 р.»¹³ Для роботи над дослідженням О. Прицак отримав від О. Назарука надіслану йому гетьманом копію пошуково-дослідницької праці про роди Скоропадських і Дурново, а також споріднені з ними роди. Автором вказаної роботи була дружина гетьмана Олександра Скоропадська, з родини Дурново (1978-1952), яка протягом тривалого часу збирала й опрацьовувала генеалогічні джерельні матеріали в Німеччині, зокрема в Пруській державній бібліотеці¹⁴. В наступному листі до П. Скоропадського О. Назарук подає свої особисті враження про дослідника-початківця: «Молодого Прицака я тимчасом пізнав уже особисто і хоч я тільки раз говорив з ним, то думаю, що можу напевно сказати, що се людина не зіпсута, він дуже несміливий і очевидно перейнятий ідеєю української монархічної справи, для якої працює. А що це здібний чоловік, отже можна йому післати всякі інформації та світлини осіб Гетьманського Роду»¹⁵.

¹⁰ Лист О. Назарука до П. Скоропадського від 31 січня 1938 р. //ЦДІА України, м. Львів. – Ф.359. – Оп.1. – Спр.205. – Арк.154.

¹¹ *Коструба Т.* Гетьман Іван Скоропадський (1708-1722). – Львів, 1932. – 32 с.

¹² *Прицак О.* Мій шлях історика //Прицак О. Історіософія та історіографія Михайла Грушевського. – Київ; Кембрідж, 1991. – С.67.

¹³ Лист О. Назарука до П. Скоропадського від 25 березня 1938 р. //ЦДІА України, м. Львів. – Ф.359. – Оп.1. – Спр.205. – Арк.165.

¹⁴ Лист П. Скоропадського до О. Назарука від 28 березня 1938 р. //ЦДІА України, м. Львів. – Ф.359. – Оп.1. – Спр.31. – Арк.37; *Отт-Скоропадська Олена.* Спогади мого дитинства //Павло Скоропадський. Спогади. – Київ; Філадельфія, 1995. – С.417. Копія вищевказаної генеалогічної розвідки, присвяченої родам Скоропадських і Дурново О. Скоропадської, зберігається в Музеї гетьманства в м. Києві.

¹⁵ Лист О. Назарука до П. Скоропадського від 4 квітня 1938 р. //ЦДІА України, м. Львів. – Ф.359. – Оп.1. – Спр.205. – Арк.175.

Під час роботи над дослідженням О. Пріцак уже безпосередньо листувався з П. Скоропадським. В архіві вченого зберігаються 3 листи гетьмана, що стосуються роботи О. Пріцака над родоводом Скоропадських, а також декілька вітальних листівок¹⁶. П. Скоропадський особисто відповідав на листи молодого дослідника, надаючи різні матеріали та всіляко намагаючись йому допомогти, зокрема в першому листі від 8 квітня 1938 р. він повідомляв О. Пріцакові про свою готовність співпрацювати: «Через деякий час я вишлю Вам світлину свою й Гетьманича Данила, а також Гетьмана Івана і Гетьманши Насті Скоропадських. Коли захочете щось запитати з приводу цієї будучої Вашої праці, прошу звертатися до мене безпосередньо. Завше охоче відповідатиму»¹⁷.

Вже через півмісяця підготовки статті О. Назарук надрукував її скорочену версію під назвою «Рід Скоропадських. Його звязки з Руриковичами й Гедеміновичами» в часописі «Нова Зоря»¹⁸. І хоча газета була розрахована на масового читача, стаття О. Пріцака опублікована з посиланнями на історичні джерела та наукову літературу, що, очевидно, на думку О. Назарука, мало б підсилити роль роду Скоропадських в українській історії у сприйнятті читачів газети. Цей газетний варіант статті разом з Великодніми вітаннями О. Пріцак надіслав П. Скоропадському з проханнями надіслати йому матеріали щодо початку роду Скоропадських і, зокрема, про Івана Скоропадського. У листі-відповіді гетьман схвально відгукується про статтю, вказує на деякі неточності та подає цікаві відомості щодо деяких представників Скоропадських, зокрема Василя Скоропадського та його лист до дружини напередодні бою з поляками від Дубном, а також про Михайла Скоропадського. П. Скоропадський також повідомляє про велике зібрання родових оригінальних документів, зокрема листи Скоропадських з XVII-XVIII ст., котрі залишилися в його маєтку в Україні. Посилаючись на свого батька, гетьман повідомляв О. Пріцакові, що в Бібліотеці Оссолінських у Львові зберігалися портрети Скоропадських та споріднених з ними родів, а також велика кількість нерозібраних документів щодо роду Скоропадських¹⁹.

Повний текст статті з урахуванням уточнень П. Скоропадського був надрукований під назвою «Рід Скоропадських (Історико-генеалогічна студія)» у вище згаданому збірнику «За велич нації» поряд із матеріалами відомих діячів гетьманського руху С. Шемета, Б. Гомзина, О. Назарука, Т. Коструби, В. Кужима, В. Босого, В. Євтимовича, В. Левицького та ін.²⁰ При цьому, слід наголосити, що єдина стаття О. Пріцака була підготовлена як наукове дослідження, всі інші статті написані у жанрах публіцистики або мемуаристики. У примітці до статті О. Пріцак вказує, що в ній подаються нариси про безпосередніх предків П. Скоропадського та найбільш визначних представників роду Скоропадських. Починаючи розповідь про Скоропадських від Федора Скоропадського, учасника бою під Жовтими Водами у 1648 р., О. Пріцак зазначає, що відомості про нього та його сина Іллю Скоропадського ґрунтуються на родинній усній традиції й лише з гетьмана Івана Скоропадського та його двох братів – Василя і Павла, починається документальна історія роду. Найбільш розлогі біографічні відомості подані О. Пріцаком про гетьмана І. Скоропадського (1646?-1722), бунчукового товариша й генерального підскарб'я Михайла Скоропадського (1697-1758), громадського діяча Стародубщини, батька П. Скоропадського Петра Скоропадського (1834-1885) та громадську діячку, фундаторку Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, тітку П. Скоропадського Єлисавету Скоропадську-Милорадович (1832-1890). О. Пріцак зібрав, систематизував та опрацював широкий масив джерел та історіографічних праць

¹⁶ Архів О.Пріцака разом з його бібліотекою та мистецькою колекцією з 2007 р. зберігається в науковій бібліотеці Національного університету «Киево-Могилянська академія».

¹⁷ Лист П. Скоропадського до О. Пріцака від 8 квітня 1938 р. //Наукова бібліотека НаУКМА – Ф.10. – Оп.1. – Спр.778. – Арк.1.

¹⁸ Пріцак О. Рід Скоропадських. Його звязки з Руриковичами й Гедеміновичами //Нова Зоря. – Львів, 24 квітня 1938 р. – Ч.30 (1130). – С.17-18.

¹⁹ Лист П. Скоропадського до О. Пріцака від 28 квітня 1938 р. //Наукова бібліотека НаУКМА. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.778. – Арк.2-3.

²⁰ Пріцак О. Рід Скоропадських (Історико-генеалогічна студія) //За велич нації... – С.50-68.

українських, російських, шведських дослідників XVIII-XIX ст. та своїх сучасників – В. Липинського, Д. Дорошенка, Т. Коструби, І. Борщака, Д. Яворницького, М. Андрусяка, В. Заїкіна. До статті О. Пріцаком були створені дві генеалогічні таблиці – роду Скоропадський та пануючих європейських й українських династій в роді Скоропадських. Насамперед для підготовки цих таблиць О. Пріцак користувався надісланими П. Скоропадським матеріалами, котрі віднайшла О. Скоропадська у бібліотеках Берліну.

Окрилений своєю першою публікацією у популярному львівському часописі, з яким співпрацювали в свій час Т. Коструба, В. Липинський, С. Томашівський, І. Кревецький та інші відомі науковці, а також у гетьманському збірнику, О. Пріцак продовжував далі працювати над темою, повідомляючи П. Скоропадського про свої нові джерельні знахідки щодо волинської та вільнюської гілок роду Скоропадських²¹. У свою чергу П. Скоропадський, високо цінуючи працю молодого науковця, радив дослідити зв'язки Скоропадських із такими родами, як Тарновські та Чарторийські²².

Можна припустити, що в пошуках джерел у львівських фондах та у підготовці статті О. Пріцак отримував поради та допомогу з боку його вчителів – І. Крип'якевича, Т. Коструби та І. Кревецького, оскільки в цей час він паралельно працював над «Мазепинською бібліографією» в рамках роботи історико-джерелознавчої комісії НТШ²³. Стаття «Рід Скоропадських...» разом із паралельно підготовленою та опублікованою в тому ж 1938 р. статтею «Іван Мазепа і княгиня Анна Дольська»²⁴ були для молодого О. Пріцака його першими дослідницькими візитівками в процесі знайомства й налагодження контактів з українськими науковцями передвоєнного часу. Стаття «Рід Скоропадських...» з двома генеалогічними таблицями та зі світлиною скульптурного погруддя П. Скоропадського роботи гетьманівни Єлисавети Скоропадської (1899-1976) була опублікована того ж 1938 р. у Львові окремою відбиткою²⁵, котру О. Пріцак надіслав П. Скоропадському, а також Д. Дорошенкові, Б. Крупницькому, І. Борщакові. Збережені оригінали листів та зроблені О. Пріцаком копії листування з гетьманом і вказаними науковцями містять їхню оцінку дослідницької розвідки і подяку за надіслану статтю²⁶.

Крім того, стаття «Рід Скоропадських...» започаткувала співпрацю О. Пріцака з О. Назаруком, котрий протягом січня – серпня 1939 р. в «Новій Зорі» опублікував 8 статей молодого науковця і котрий, за словами останнього: «став моїм ментором у мистецтві, як писати журнальні статті»²⁷. Очевидно ця співпраця працюючого і завзятого студента та досвідченого журналіста і видавця мала б успішне продовження та Друга світова війна й вступ радянських військ у Східну Галичину у вересні 1939 р. кардинально змінили не лише їхні науково-видавничі плани, але й в цілому життя. О. Назарукові вдалося вибратися восени 1939 р. з окупованого Львова до Кракова, де він помер у 1940 р. О. Пріцак завершував навчання у Львівському університеті й далі перебував у тісному контакті з І. Крип'якевичем, Т. Кострубою та І. Кревецьким.

²¹ Лист П. Скоропадського до О. Пріцака від 2 жовтня 1938 р. //Наукова бібліотека НАУКМА. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.778. – Арк.6.

²² Там само.

²³ Листи Д. Дорошенка до І. Крип'якевича //ЦДІА, м. Львів. – Ф.357. – Оп.1. – Спр.20. – Арк.2,5; *Пріцак О.* Спогад про вчителя //Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві... – С.563.

²⁴ *Пріцак О.* Іван Мазепа і княгиня Анна Дольська //Мазепа. Збірник. Т.2 /Праці Українського наукового інституту. Т.46. – Варшава, 1938. – С.102-117.

²⁵ *Пріцак О.* Рід Скоропадських (Історико-генеалогічна студія). – Львів, 1938. – 21 с. Пізніше ця розвідка вченого неодноразово публікувалася у гетьманських часописах, а також у перших збірниках, які були присвячені історії гетьманського руху і надруковані у 1990-х роках в Україні. Див.: За велич нації. У двадцяті роковини відновлення української гетьманської держави. Перевидано у 10 річницю з дня смерти Гетьмана всієї України Павла Скоропадського. – Нью-Йорк, 1955. – 186 с.; Останній Гетьман. Ювілейний збірник пам'яті Павла Скоропадського. 1873-1945. – Київ, 1993. – С.179-198 та ін.

²⁶ Копії листування О. Пріцака з П. Скоропадським, Д. Дорошенком, Б. Крупницьким, І. Борщаком //Наукова бібліотека НАУКМА. – Ф.10. – Оп.1. – Спр.982. – Арк.1-8.

²⁷ *Пріцак О.* Моя українізація і початок наукової праці... – С.132.

У липні 1943 р. О. Пріцак стає студентом Берлінського університету, де навчається на філософському факультеті у визначних німецьких сходознавців. Одразу після приїзду до Берліна О. Пріцак зголошується з візитом до П. Скоропадського. Вирішальну роль у відновленні контактів О. Пріцака та П. Скоропадського після вимушеної перерви у їхніх контактах через воєнні події відіграла стаття «Рід Скоропадських...», про що вчений зазначав у своєму автобіографічному нарисі: «Це була моя перша книжкова публікація, яка... відкрила мені двері до резиденції гетьмана Павла Скоропадського у Ванзе під Берліном»²⁸. О. Пріцак під час зустрічей з П. Скоропадським як історик мав унікальну нагоду з'ясувати чимало питань безпосередньо у голови Української Держави 1918 р. щодо перебігу подій в цілому, взаємостосунків окремих політичних угруповань та діячів, обставин та причин прийняття тих чи інших рішень гетьманом. На жаль, ці записані О. Пріцаком розмови з П. Скоропадським були знищені під час бомбардування Берліна наприкінці війни²⁹.

Отже, стаття «Рід Скоропадських. (Історико-генеалогічна студія)» стала першим серйозним історичним дослідженням О. Пріцака з української історії, в котрій молодий науковець виявив себе як скрупульозний пошуковець та дослідник, що проаналізував і систематизував великий масив джерел та наукової літератури. Під час написання статті О. Пріцак отримав необхідний для формування справжнього науковця досвід дослідницької роботи. В час написання статті 19-річний О. Пріцак формувався не лише професурою міжвоєнного Львівського університету, а також українськими вченими Наукового Товариства імені Шевченка у Львові, котрі належали до державницького напрямку в українській історичній школі та були діячами гетьманського руху або прихильникам гетьманської ідеології. В цей час О. Пріцак перебував під великим науковим та світоглядним впливом насамперед свого старшого товариша та монархіста Т. Коструби³⁰, котрий і рекомендував О. Пріцака для написання статті про родовід Скоропадських.

Яке значення О. Пріцак надавав одній із своїх перших опублікованих розвідок «Рід Скоропадських» і пов'язаному з її підготовкою спілкуванню з П. Скоропадським, свідчить той факт, що попри неодноразові у своєму житті зміни місця проживання в різних країнах і на різних континентах, а також драматичні обставини життя, пов'язані зі службою в радянській армії, участю у Другій світовій війні, переїздами на навчання під час і після війни зі Львова до Берліна й до інших міст, вчений зберіг саму працю, а також пов'язані з нею листи гетьмана до нього 1938-1939 років.

²⁸ Пріцак О. Мій шлях історика... – С.67.

²⁹ Пріцак О. Мій шлях історика... – С.67.

³⁰ Пріцак О. Мій шлях історика... – С.67.